

**ΚΕΝΤΡΟ ΡΩΣΙΑΣ, ΕΥΡΑΣΙΑΣ και ΝΟΤΙΟ-ΑΝΑΤΟΛΙΚΗΣ
ΕΥΡΩΠΗΣ**

ΜΗΝΙΑΙΟ ΔΕΛΤΙΟ *Ιανουαρίου 2010*

Ομάδα Εξωτερικής Πολιτικής, Άμυνας και Ασφάλειας

**ΜΗΝΙΑΙΟ ΔΕΛΤΙΟ ΟΜΑΔΑΣ ΕΞΩΤΕΡΙΚΗΣ ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ,
ΑΜΥΝΑΣ & ΑΣΦΑΛΕΙΑΣ**

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

Η προοπτική αλλαγής διακυβέρνησης στην Ουκρανία και το αντίκτυπο των εκλογικών αποτελεσμάτων στη διεθνή σκηνή
(Κατερίνα Αντωνοπούλου)
.....3

Η πολιτική στρατηγική και οι διπλωματικοί προσανατολισμοί της Τουρκίας vis-à-vis στις πρώην σοβιετικές δημοκρατίες από τις αρχές της δεκαετίας του '90 έως σήμερα
(Κωνσταντίνος Μαλανδρίνος)
.....10

Η συμφωνία START I
(Ιφιγένεια Κούρου)
.....12

Τα αίτια του δημογραφικού προβλήματος της Ρωσίας και οι πιθανές γεωπολιτικές του συνέπειες
(Αλέξανδρος Πεφάνης)
.....19

Ματιές στην Επικαιρότητα
.....25

Επιστημονική εποπτεία και επιμέλεια: Dr Κωνσταντίνος Φίλης

**Copyright © Κέντρο Έρευνας Ρωσίας, Ευρασίας και Νοτιοανατολικής Ευρώπης
2009**

Η προοπτική αλλαγής διακυβέρνησης στην Ουκρανία και το αντίκτυπο των εκλογικών αποτελεσμάτων στη διεθνή σκηνή

Οι εκλογές της 17^{ης} Ιανουαρίου σήμαναν την αρχή μιας νέας εποχής για την Ουκρανία και το τέλος μιας άλλης. Έριξε αυλαία η περίοδος διακυβέρνησης του προέδρου, Viktor Yushchenko, ο οποίος από το 2004 που εξελέγη πρόεδρος με ποσοστό 51,99% έναντι 44,19% του αντιπάλου του, Viktor Yanukovich, μέχρι το 2009, άλλαξε σημαντικά το σκηνικό στην Ουκρανία. Ο ηγέτης της «πορτοκαλί επανάστασης», όπως χαρακτηρίζεται, άλλαξε σε σημαντικό βαθμό τα μέχρι τότε δεδομένα στο ουκρανικό κράτος, αλλά όχι προς το καλύτερο, όπως διαπιστώνεται σήμερα, πέντε χρόνια μετά την εκλογή του. Η καθοδική πορεία του κόμματός του ξεκίνησε ήδη από πολύ νωρίς, μόλις 15 μήνες μετά την εκλογή του στις βουλευτικές εκλογές του 2006 όπου πήρε μόλις 13%. Επομένως, η πορεία του στον πολιτικό στίβο ήταν ουσιαστικά από την αρχή καταγεγραμμένη, από τη στιγμή μάλιστα που δεν άλλαξε ρότα καθ' όλη την περίοδο της διακυβέρνησής του.

Η περίφημη «πορτοκαλί επανάσταση», το όνομα της οποίας είχε εμπνευστεί από το πορτοκαλί χρώμα που χρησιμοποιούσε ο Yushchenko στην προεκλογική του εκστρατεία, ξεκίνησε με καλές προθέσεις, σύμφωνα με τα δυτικά πρότυπα και στόχο τον εκσυγχρονισμό και εκδημοκρατισμό. Παρ'όλα αυτά, κατά την περίοδο διακυβέρνησης της Ουκρανίας από τον Yushchenko, η χώρα μάλλον βρέθηκε σε χειρότερη κατάσταση και σε τεράστιο τέλμα λόγω της ανικανότητας του προέδρου της. Η διαφθορά ανέβηκε σε πολύ υψηλά επίπεδα, καθώς τα περισσότερα από τα ηγετικά στελέχη χρησιμοποιούσαν το στόχο της μεταρρύθμισης ως πρόφαση για να εξυπηρετήσουν τα προσωπικά τους συμφέροντα, με αποτέλεσμα τη δημιουργία σκανδάλων. Επίσης, η οικονομική κατάσταση της χώρας επιδεινώθηκε σε σημαντικό βαθμό με τον πληθωρισμό να ανεβαίνει με ταχύτατους ρυθμούς και με ανύπαρκτες προσπάθειες για μεταρρυθμίσεις. Εκτός αυτού, κατά τη περίοδο προεδρίας του έλαβαν χώρα τεράστια προβλήματα στον ενεργειακό χώρο, όπου λόγω ασυνέπειας της Ουκρανίας στην πληρωμή του φυσικού αερίου στη Ρωσία, σταμάτησε η τροφοδοσία και στην Ευρώπη. Επιπρόσθετα, το συγκεκριμένο χρονικό διάστημα η χώρα εκτέθηκε και στο διεθνές σκηνικό, καθώς ο φιλοδυτικός πρόεδρος ξεκίνησε «πόλεμο» με τη Ρωσία, τασσόμενος στο πλευρό των Ηνωμένων Πολιτειών, ευελπιστώντας προφανώς σε μια ευνοϊκή για τη χώρα του μεταχείριση και

προσπάθησε να εντάξει την Ουκρανία στο NATO, θεωρώντας ότι έτσι θα ενισχύσει την αντιπαράθεση με τη Ρωσία.

Επομένως, στα πλαίσια της εξωτερικής πολιτικής, οι επιλογές του Yushchenko ήταν καταστροφικές, καθώς η Ουκρανία έγινε υποχείριο των Αμερικανών, κατέστρεψε τις ουκρανο-ρωσικές σχέσεις και εκτέθηκε διεθνώς, δίνοντας την εικόνα της «ασυνεπούς» χώρας που παρεμποδίζει την τροφοδοσία ολόκληρης της Ευρωπαϊκής Ένωσης με φυσικό αέριο. Συνοψίζοντας, η περίοδος διακυβέρνησης Yushchenko, παρ' όλη τη φιλόδοξη και μεγαλόπνοη αρχή της, βάφτηκε με μελανά χρώματα και αμαύρωσε την εικόνα της Ουκρανίας σε όλους τους τομείς.

Η περίοδος, λοιπόν, αυτή προ ημερών έλαβε τέλος. Τα ινία τώρα πιθανώς να αναλάβει η μέχρι σήμερα πρωθυπουργός της Ουκρανίας, Yulia Timoshenko, η οποία καθ' όλη την περίοδο διακυβέρνησης της χώρας από τον Yushchenko, στεκόταν εμπόδιο στα σχέδια του, ακολουθώντας μια φιλο-ρωσική πολιτική. Δύο φορές απολύθηκε από την πρωθυπουργία -αντιμετώπιζε εκτός των άλλων κατηγορίες για απώλεια «πνεύματος συνεργασίας»- αλλά επανήλθε δυναμικότερη και δριμύτερη. Τώρα, μετά την παταγώδη αποτυχία του Yushchenko, η Timoshenko προσδοκεί να αναλάβει τα «σκήπτρα» με στόχο να προωθήσει το δρόμο της «πορτοκαλί επανάστασης» αλλά υπό το δικό της πρίσμα και με βάση τη δική της εξωτερική πολιτική, η οποία καθώς φαίνεται έχει μέχρι σήμερα σαν στόχο την προσέγγιση της Ρωσίας και την ομαλή συνεργασία με την τελευταία. Το γεγονός αυτό αποδεικνύεται περίτρανα και από τη «στήριξη» που της προσέφερε φραστικά ο πρωθυπουργός της Ρωσίας, Vladimir Putin, όσον αφορά στις πρόσφατες εκλογές. Η Timoshenko φαίνεται να κερδίζει τη συμπάθεια και την εμπιστοσύνη του ουκρανικού λαού, καθώς με βάση τα ποσοστά που έλαβε, της δίνεται η δυνατότητα να περάσει στο δεύτερο γύρο των εκλογών, με αντίπαλο τον Viktor Yanukovich, αρχηγό της μέχρι σήμερα αντιπολίτευσης.

Στο όλο σκηνικό εντύπωση προκαλεί η παρουσία του αυτσαίντερ επιχειρηματία Sergei Tigirko, ο οποίος κινείται με ανοδικά ποσοστά της τάξης του 10%. Το γεγονός αυτό καταδεικνύει την απόγνωση του ουκρανικού λαού ο οποίος αποζητούσε την εμφάνιση ενός ουδέτερου έως τώρα και ανεπηρέαστου (;) πολιτικά τεχνοκράτη, ο οποίος θα έφερνε την εκ βάθρων ανανέωση και εξυγίανση της

Ουκρανίας. Σημαντική, λοιπόν, είναι η παρουσία του συγκεκριμένου προσώπου, καθώς στον δεύτερο γύρο των εκλογών θα αποτελέσει ρυθμιστικό παράγοντα που σε σημαντικό βαθμό θα καθορίσει τον νικητή.

Τα αποτελέσματα των συγκεκριμένων εκλογών θα είναι καθοριστικά για το ρόλο της Ρωσίας στη διεθνή αρένα. Με βάση τα μέχρι τώρα τεκταινόμενα παρατηρούμε ότι υποβαθμίζεται σε μεγάλο βαθμό η επιρροή και ο ρόλος των Η.Π.Α στην Ουκρανία, καθώς ο υποψήφιος Arseny Yatseniuk που αποτελούσε τον «αντικαταστάτη» του Yushchenko, στηριζόμενος από τις Ηνωμένες Πολιτείες, έλαβε μόνο ένα 7 με 8%, αποκλειόμενος από το δεύτερο γύρο. Την κατάσταση τώρα ρυθμίζει σε σημαντικό βαθμό η Ρωσία, καθώς οι δύο προσωπικότητες που έχουν το προβάδισμα και περνούν στον δεύτερο γύρο είναι φίλα διακείμενες προς τη Ρωσία.

Επομένως, καταλήγουμε στο συμπέρασμα ότι τα πράγματα θα πάρουν νέα τροπή από τη στιγμή που πιθανότερο είναι η κυβέρνηση που θα βγει (είτε Yanukovych, είτε Timoshenko) να εξυπηρετεί τα συμφέροντα της Ρωσίας παρά των ΗΠΑ, προσδοκώντας πάντα και τα αντίστοιχα ανταλλάγματα. Η Ρωσία, από τη στιγμή που θα έχει την Ουκρανία στο πλευρό της και θα τη διατηρεί «αποστασιοποιημένη» από τον κύκλο του NATO, μπορεί να βοηθήσει στην εξέλιξη και ανάπτυξη της τελευταίας, με την όποια, άλλωστε, τη συνδέει και το κοινό σοβιετικό παρελθόν. Όσον αφορά τώρα στο πλεονέκτημα που θα αποκομίσει η Ρωσία, θα είναι η ομαλή λειτουργία των αγωγών φυσικού αερίου, η ανεμπόδιστη πρόσβαση στη Μαύρη Θάλασσα και μέσω των λιμανιών της Ουκρανίας (π.χ. μέσω του λιμανιού της Οδησσού), η σιγουριά ότι η Ουκρανία δεν θα συνασπιστεί με το NATO εις βάρος της Ρωσίας και δεν θα υπάρχει πλέον μεγάλη πιθανότητα να τοποθετηθούν αμερικανικές στρατιωτικές βάσεις στα ουκρανικά εδάφη, καθώς και ηρεμία στο χώρο της Γεωργίας (ο προηγούμενος πρόεδρος τροφοδοτούσε με όπλα τον Γεωργιανό ταραχοποιό πρόεδρο Saakashvili).

Όσον αφορά στην Ευρώπη, θα νιώθει περισσότερο ασφαλής σε σχέση τη συνέπεια που αναμένεται να δείξει στη διανομή του φυσικού αερίου λόγω των στενών σχέσεων με τη Ρωσία. Ενδεχόμενη ένταξη της Ουκρανίας στην Ευρωπαϊκή Ένωση θα έχει οφέλη και για την ίδια την Ουκρανία, καθώς με τη στήριξη της Ρωσίας θα μπορούσε να ανταποκριθεί οικονομικά στις προϋποθέσεις της Ένωσης. Για την Ευρωπαϊκή Ένωση, μια πιο «ωγιής» οικονομικά Ουκρανία θα είναι πιο

χρήσιμος εταίρος, και για τη Ρωσία, έχοντας ένα φιλικά διακείμενο προς αυτή κράτος-μέλος της Ε.Ε, μπορεί να συνεπάγεται οφέλη και για την ίδια.

Εν κατακλείδι, η εμφάνιση μιας νέας προσωπικότητας στο πολιτικό σκηνικό της Ουκρανίας θα έχει ως αποτέλεσμα και εμφανείς αλλαγές στις σχέσεις της χώρας με άλλους σημαντικούς διεθνείς δρώντες που θα διαμορφώσουν διαφορετικά τις ισορροπίες στο διεθνές σύστημα.

Η πολιτική στρατηγική και οι διπλωματικοί προσανατολισμοί της Τουρκίας vis-à-vis στις πρώην σοβιετικές δημοκρατίες από τις αρχές της δεκαετίας του '90 έως σήμερα

Η Κεντρική Ασία-Υπερκαυκασία είναι μία περιοχή μεγάλης γεωστρατηγικής σημασίας, η οποία αποτελεί πεδίο ανταγωνισμού συμφερόντων μεταξύ ΗΠΑ και Ρωσίας, καθώς καθένας από τους δύο αυτούς δρώντες επιδιώκει την αποδυνάμωση του άλλου στην περιοχή. Οι ΗΠΑ, από τη μία πλευρά, επιδιώκουν την εδραίωση των πλεονεκτημάτων που αποκόμισαν έπειτα από τον πόλεμο του Αφγανιστάν ενώ η Ρωσία επιδιώκει την επανεγκατάσταση της παρουσίας της στην περιοχή διεκδικώντας τον ηγεμονικό της ρόλο. Συνδεδειγμένος κρίκος αυτών των δράσεων είναι η Τουρκία που προσπαθεί να παίξει σημαίνοντα ρόλο στις εξελίξεις ως ισχυρός περιφερειακός παράγοντας, επιθυμώντας να ενισχύσει την επιρροή της ώστε να καταστεί κυρίαρχη δύναμη στην περιοχή. Η διάλυση της ΕΣΣΔ έθεσε νέα δεδομένα στην περιοχή και η ανεξαρτητοποίηση των πρώην σοβιετικών δημοκρατιών συνέβαλε στη συνειδητοποίηση από πλευράς της Τουρκίας ότι πρέπει να αναλάβει πρωτοβουλίες, ώστε εκμεταλλευόμενη τις ευκαιρίες που έχουν διαμορφωθεί να ενισχύσει το ρόλο της στο περιφερειακό αυτό υποσύστημα.

Αυτό που αξίζει να παρατηρηθεί είναι πως η αιτία αυτής της μετατόπισης της Τουρκίας προς την Κεντρική Ασία και τον Καύκασο εντοπίζεται στο γεγονός ότι έχει κοινές πολιτισμικές και γλωσσικές ρίζες με τις χώρες αυτές αλλά ο σημαντικότερος λόγος είναι ότι η ισχύς του γεωπολιτικού ρόλου της Τουρκίας μετά την πτώση της ΕΣΣΔ άρχισε να φθίνει, συνεπώς, η Τουρκία στράφηκε στην περιοχή ώστε να ενισχύσει τη θέση της στο παιχνίδι των αναδιαμορφώσεων στην περιοχή. Η δράση της Τουρκίας στις χώρες της Κεντρικής Ασίας κινούνταν με αργούς ρυθμούς, αυτό οφειλόταν στο γεγονός ότι η ΕΣΣΔ παρά τα οικονομικά προβλήματα που

αντιμετώπιζε παρέμενε ισχυρή στρατιωτική δύναμη και ο κυρίαρχος δρών στην περιοχή. Η διάλυση, όμως, της ΕΣΣΔ και η συνακόλουθη απομάκρυνση της ρωσικής παρουσίας από την Κεντρική Ασία είχε ως αποτέλεσμα την αναθεώρηση της στρατηγικής της τουρκικής εξωτερικής πολιτικής.

Από το 1990 με την αναβάθμιση του γεωστρατηγικού ρόλου της Τουρκίας στην περιοχή της Μέσης Ανατολής και της Κεντρικής Ασίας λόγω του πολέμου του Κόλπου ξεκινά η τουρκική δράση στην Κεντρική Ασία και το νότιο Καύκασο. Το 1991 η Τουρκία ήταν από τις πρώτες χώρες που αναγνώρισε επισήμως τα πρώην σοβιετικά ως ανεξάρτητα κράτη. Η Τουρκία έκανε λόγο για την ίδρυση ενός νέου τουρκικού κόσμου, ο οποίος θα αναδύοταν καθώς επίσης προχώρησε και ανέπτυξε σειρά πολιτικών, ώστε να ενισχύσει τη θέση της στην περιοχή αντιμετωπίζοντας τον ανταγωνισμό του Ιράν, το οποίο αναδύθηκε ως αντίπαλος της Τουρκίας για την πρωτοκαθεδρία.

Η Τουρκία υποστηριζόμενη από τη Δύση προσπάθησε να παρουσιάσει το πολιτικό, οικονομικό και διοικητικό σύστημα ως αυτό που πρέπει να ακολουθήσουν τα κράτη της Κεντρικής Ασίας. Η Τουρκία παρουσίαζε την οικονομική της μετάβαση από μια παρεμβατική οικονομία στην οικονομία της αγοράς ως παράδειγμα που μπορούν να ακολουθήσουν οι νέες αυτές δημοκρατίες που ακολουθούν τον ίδιο δρόμο. Αυτό σε συνάρτηση με το μοντέλο της κοσμικής δημοκρατίας που σέβεται τα ισλαμικά ήθη αποτελεί τον ιδανικό αντίπαλο απέναντι στο μοντέλο του Ισλάμ που προωθεί για την περιοχή το Ιράν. Η Τουρκία βαθμιαία άρχισε να συνειδητοποιεί τις δυσκολίες του εγχειρήματος να ηγηθεί των τουρκογενών κρατών και να πετύχει την ανάδυση ενός νέου τουρκικού κόσμου. Η συνειδητοποίηση ότι η αφάνεια της Ρωσίας οφειλόταν σε ενδογενείς παράγοντες οδήγησε στο συμπέρασμα ότι η Ρωσία παρά την αποδυνάμωσή της παρέμενε ισχυρός δρών στην Υπερκαυκασία. Η συνειδητοποίηση από την πλευρά της Τουρκίας αυτής της κατάστασης προκάλεσε την αδρανοποίηση της δράσης της. Η αναγνώριση του κυρίαρχου ρόλου της Ρωσίας είναι απόδειξη της τουρκικής αποτυχίας στην περιοχή. Η δράση της τουρκικής πολιτικής στην περιοχή της Κεντρικής Ασίας- Υπερκαυκασίας δεν στέφθηκε από πλήρη επιτυχία. Ορθά η Τουρκία κινήθηκε να διαδραματίσει ρόλο στην περιοχή αυτή ως πυρήνας του άμεσου ενδιαφέροντος της, αν ήθελε να πραγματοποιήσει το νέο της όραμα, να καταστεί δηλαδή η ισχυρότερη περιφερειακή δύναμη στην περιοχή.

Ωστόσο οι δομικές αδυναμίες του συστήματος εξουσίας τόσο σε επίπεδο λειτουργίας της πολιτικής όσο και σε αυτό της οικονομίας ήταν οι κύριοι πρόξενοι της μερικής αυτής αποτυχίας. Στην Κεντρική Ασία-Υπερκαυκασία η Τουρκία εξαιτίας της παρανόησης της κατάστασης του αντιπάλου προχώρησε με ενθουσιασμό, παρασυρόμενη από το όραμα της για ένωση των τουρκικών φύλων. Η νοοτροπία αυτή την οδήγησε σε λανθασμένη εκτίμηση των πραγμάτων αλλά και των δυνατοτήτων της. Η αδυναμία της οικονομίας της να ανταπεξέλθει σε αυτά τα οποία είχε υποσχεθεί προς τις τουρκικές δημοκρατίες και η ενεργοποίηση της Ρωσίας έπειτα από μια περίοδο εσωτερικής αναδιάρθρωσης και η συνειδητοποίηση από τις τουρκογενείς χώρες ότι το τουρκικό μοντέλο δεν έχει τίποτα νέο να τους δώσει στο νέο παγκόσμιο περιβάλλον οδήγησε την Τουρκία να τεθεί στο περιθώριο των εξελίξεων στην περιοχή. Η επαναδραστηριοποίηση της Ρωσίας έδειξε ότι οι δημοκρατίες της Κεντρικής Ασίας ήταν κατ' επίφαση ελεύθερες και ανεξάρτητες, καθώς επηρεάζονταν τόσο από τον οικονομικό έλεγχο της Ρωσίας.

Η αποτυχία υιοθέτησης του υποστηριζόμενου από τις ΗΠΑ τουρκικού μοντέλου διακυβέρνησης και οικονομίας απομάκρυνε ακόμα περισσότερο την Τουρκία από την περιοχή. Απόρροια αυτού του γεγονότος είναι η Τουρκία να έχει πλέον παρουσία στην περιοχή μόνο σε επίπεδο εκπαίδευσης, εμπορίου και ιδιωτικών επενδύσεων. Παρά ταύτα η Τουρκία δεν έχει αποβάλλει το όραμα της για επιρροή στην Κεντρική Ασία-Υπερκαυκασία. Η Τουρκία πέτυχε να διαδραματίσει ρόλο στην περιοχή του ενδιαφέροντος της με την υποστήριξη των ΗΠΑ, επιτυγχάνοντας να αποδυναμώσει τη θέση της Ρωσίας, ωστόσο η πολιτική και οικονομική επίδραση της τελευταίας στις τουρκογενείς χώρες παραμένει αυξημένη. Η Τουρκία, συνεπώς, παρά την αποτυχία της να αναδειχθεί ηγέτης των τουρκογενών δημοκρατιών, αποτελεί σύνδεσμο που φέρνει σε επαφή τις δημοκρατίες της Κεντρικής Ασίας με έντονο το τουρκικό στοιχείο με τον κόσμο της Δύσης.

Η Συνθήκη START I

Η Συνθήκη START I υπογράφηκε στις 31 Ιουλίου του 1991 από τον τότε Αμερικανό πρόεδρο, Ronald Reagan, και τον τελευταίο σοβιετικό πρόεδρο, Mikhail

Gorbachev. Πέντε μήνες αργότερα η Σοβιετική Ένωση διαλύθηκε, γεγονός που όπως ήταν φυσικό καθυστέρησε την επικύρωση και τη θέση σε ισχύ της Συνθήκης.

Παρ' όλα αυτά, και χάρη σε ένα ειδικό παράρτημα που βοήθησε στο να διευκρινιστούν οι όροι υπό τους οποίους θα εφαρμοζόταν η Συνθήκη στις ενδιαφερόμενες χώρες, δηλαδή τις Η.Π.Α., τη Ρωσία και τις πλέον ανεξάρτητες Ουκρανία, Λευκορωσία και Καζακστάν, όλα τα πιθανά εμπόδια ξεπεράστηκαν. Οι τρεις τελευταίες χώρες συμφώνησαν να αποστείλουν όλα τα πυρηνικά τους στη Ρωσία. Έτσι, η συμφωνία κατέληξε να δεσμεύει μόνο τις δύο μεγάλες αντίπαλες δυνάμεις του Ψυχρού Πολέμου.

Η Συνθήκη αυτή που τελικά τέθηκε σε ισχύ την 5^η Δεκεμβρίου 1994 διαπραγματεύτηκε τον πιο ευρύ και περίπλοκο περιορισμό όπλων στην ιστορία και κατάφερε στην αρχή της νέας χιλιετίας να εξαλείψει το 80% περίπου των στρατηγικών πυρηνικών όπλων που υπήρχαν στα οπλοστάσια των δύο χωρών τότε. Την επιτυχία της αυτή δεν κατάφεραν να την μοιραστούν άλλες δύο Συνθήκες περιορισμού στρατηγικών όπλων, οι START II, που διαπραγματεύονταν περιορισμούς για διηπειρωτικούς βαλλιστικούς πυραύλους, και START III, για ακόμα πιο δραστική μείωση των πυρηνικών.

Διαπραγματεύσεις για τις δύο αυτές συνθήκες ξεκίνησαν ταυτόχρονα σχεδόν με τις προεδρίες Yeltsin και Clinton σε Ρωσία και Αμερική αντίστοιχα. Η πρώτη, αν και επικυρώθηκε, δεν ενεργοποιήθηκε ποτέ, ενώ η δεύτερη μετά από πολλά προβλήματα στις διαπραγματεύσεις των δύο, που είχαν να κάνουν κυρίως με το άνοιγμα του NATO στις πρώην Σοβιετικές δημοκρατίες της Ανατολικής Ευρώπης, εγκαταλείφθηκε τελικά και αντικαταστάθηκε από την πολύ πιο αδύναμη SORT (Strategic Offensive Reductions Treaty), η οποία τέθηκε σε ισχύ τον Ιούνιο του 2003, επί προεδρίας Bush του νεότερου, και η οποία παρέκαμψε τη START II.

Η START I έληξε στις 5 Δεκεμβρίου του 2009. Όπως είναι φυσικό, καμία από τις δύο δυνάμεις δεν ήταν διατεθειμένη να εγκαταλείψει την δυνατότητα να μπορεί να «ελέγχει» το πυρηνικό οπλοστάσιο της άλλης. Ο φόβος να αναγκαστούν να αποσύρουν αμφότεροι τους ελεγκτές που έχουν αποστείλει η μία στο έδαφος της άλλης αυξάνει την πίεση στις δύο κυβερνήσεις να συνεργαστούν για να βρουν μια λύση στο πρόβλημα. Ειδικά για τις Η.Π.Α., μια τέτοια κατάσταση θα ήταν αδιανόητη,

δεδομένων των νέων κινδύνων που αντιμετωπίζει η διεθνής κοινότητα στον τομέα της ασφάλειας.

Οι Πρόεδροι Obama και Medvedev τον περασμένο Απρίλιο συναντήθηκαν και δεσμεύτηκαν να αντικαταστήσουν τη START I, ως μέρος της ευρύτερης προσπάθειάς τους να επαναπροσδιορίσουν τις μεταξύ τους σχέσεις που υπήρξαν ιδιαίτερα τεταμένες τα τελευταία χρόνια και να κάνουν μια «καινούρια αρχή». Σε συνάντησή τους στη Μόσχα τον Ιούλιο του 2009 υπέγραψαν μια προπαρασκευαστική συμφωνία, σχετική με τους όρους υπό τους οποίους θα υπογραφεί η νέα συνθήκη, κατά την οποία θα μειώσουν τα οπλοστάσιά τους κατά ένα τέταρτο έκαστη, μείωση κατώτερη από την προβλεπόμενη από τη START I. Οι Ρώσοι, κατά τη διάρκεια των διαπραγματεύσεων, πίεσαν να συμπεριληφθεί στην νέα συνθήκη ρήτρα σχετική με περιορισμούς αντι-πυραυλικών αμυντικών εξοπλισμών, κάτι που οι Αμερικάνοι δεν φάνηκαν διατεθειμένοι να δεχτούν, παρά την αναδιοργάνωση του σχεδίου Bush για αντιπυραυλική ασπίδα, εδράζουσα σε ευρωπαϊκό έδαφος.

Οι αντιπροσωπίες των δύο χωρών δούλεψαν ακατάπαυστα στη Γενεύη, προκειμένου να προλάβουν να ολοκληρώσουν το κείμενο της νέας συνθήκης πριν την επίσημη λήξη της προηγούμενης. Ο στόχος αυτός, δυστυχώς, δεν επιτεύχθηκε, παρά τις ελπίδες να υπογραφεί η νέα συνθήκη κατά την επίσκεψη του προέδρου Obama στην Ευρώπη στις αρχές Δεκεμβρίου για να παραλάβει το Νόμπελ Ειρήνης. Για την αμερικανική πλευρά αυτή θα ήταν μια ιδανική, θα λέγαμε, συγκυρία. Ένα Νόμπελ Ειρήνης για το νέο Αμερικανό πρόεδρο σε συνδυασμό με την υπογραφή συνθήκης μείωσης πυρηνικών όπλων, τα οποία ο Obama πολλάκις έχει αναφέρει ότι θέλει να εξαλείψει, θα βοηθούσε να εδραιώσει την εικόνα του ως ειρηνευτή στα μάτια της διεθνούς κοινότητας, παρά την κλιμάκωση του πολέμου στο Αφγανιστάν.

Ωστόσο, και παρά τις διόλου ευκαταφρόνητες προσπάθειες να ετοιμαστεί η Συνθήκη όσο το δυνατόν γρηγορότερα, η νέα χρονιά μπήκε χωρίς να έχουν ολοκληρωθεί οι διαπραγματεύσεις. Οι δύο πλευρές δεν το θεώρησαν ως αποτυχία, καθώς υποστηρίζουν ότι το πλέον σημαντικό είναι να φτιαχτεί μια συνθήκη που να μπορεί να ανταποκριθεί στους στόχους και τις προσδοκίες τους, δίχως να καταπατά τα εθνικά συμφέροντα της μίας ή της άλλης.

Υποσχόμενοι να συνεχίσουν να τηρούν τους όρους της START I μέχρι να ολοκληρωθούν οι διαπραγματεύσεις, οι δύο πρόεδροι έδωσαν στους αντιπροσώπους τους άπλετο χρόνο να παρατείνουν τις συνομιλίες τους και να αναλύσουν διεξοδικά κάθε κομμάτι του κειμένου μέχρι και την τελευταία τελεία. Ο υπουργός Εξωτερικών της Ρωσίας, Λαντον, επεσήμανε σε συνέντευξή του ότι το κείμενο αυτό είναι τόσο σημαντικό που επιβάλλεται να εξεταστεί διεξοδικά από ειδικούς νομικούς, ακόμα και γλωσσολόγους, πριν την τελική του υπογραφή.

Οι διαφορές που καθυστέρησαν τις αντιπροσωπίες στη Γενεύη έχουν να κάνουν με τεχνικά ζητήματα και συγκεκριμένα την εξακρίβωση και τον έλεγχο. Οι δύο πλευρές θέλουν να μπορούν να ελέγχουν η μία την άλλη και δεν είναι διατεθειμένες να κάνουν υποχωρήσεις σε αυτό. Ένα αμερικανικό παρατηρητήριο στο Votkinsk, περίπου 600χλμ ανατολικά της Μόσχας, έκλεισε τον Δεκέμβριο. Το συγκεκριμένο κέντρο ελέγχου παραγωγής βαλλιστικών πυραύλων Topol-M και άλλων όπλων προκαλούσε εκνευρισμό στο Κρεμλίνο για χρόνια, καθώς ένα αμερικανικό φυλάκιο βαθιά στη ρωσική επικράτεια, τη στιγμή μάλιστα που δεν υπήρχε αντίστοιχο ρωσικό στις Η.Π.Α., ήταν ένα σκληρό ενθύμιο της αδυναμίας της Ρωσίας μετά την πτώση της Σοβιετικής Ένωσης.

Μετά από ένα σύντομο διάλειμμα Χριστουγέννων, οι συνομιλίες στη Γενεύη αναμένονται να συνεχιστούν πριν το τέλος του Ιανουαρίου και να ολοκληρωθούν όσο το δυνατό συντομότερα. Η Ουάσινγκτον φαίνεται να είναι ικανοποιημένη από τη μέχρι τώρα πρόοδο. Ακόμα, βέβαια, κι αν η Συνθήκη υπογραφεί με το πέρας των διαπραγματεύσεων στη Γενεύη, υπάρχει το ζήτημα του κατά πόσο ο Obama θα καταφέρει να πείσει το Κογκρέσο να την επικυρώσει, αφού οι επικριτές του ισχυρίζονται ότι είναι υπερβολικά πρόθυμος να κάνει παραχωρήσεις, άποψη που συμερίζονται αρκετοί στο νομοθετικό σώμα των Η.Π.Α.

Σε κάθε περίπτωση, αν ο αγώνας για την ολοκλήρωση των διαπραγματεύσεων και την υπογραφή της νέας συμφωνίας φαίνεται δύσκολος, ο αγώνας που θα χρειαστεί ο Obama να διεξάγει για να την επικυρώσει προβλέπεται ακόμα δυσκολότερος. Η σημασία του να πετύχουν οι διαπραγματεύσεις και η επικύρωση, ωστόσο, είναι διπλή. Εκτός από το προφανές, τον περαιτέρω δηλαδή περιορισμό των πυρηνικών οπλοστασίων των δύο μεγαλύτερων πυρηνικών δυνάμεων, κάτι που θα

βοηθήσει να ενισχυθεί και ο αντίλογος για τις πυρηνικές τάσεις Β. Κορέας και Ιράν, θα αποτελέσει και το πρώτο βήμα στις αναθεωρούμενες σχέσεις Η.Π.Α.-Ρωσίας.

Η επιτυχία μιας τέτοιας συμφωνίας, καρπού της συνεργασίας των δύο που, σύμφωνα και με την ατζέντα Obama για αφοπλισμούς, αναμένεται να είναι ο πρόδρομος μιας νέας συμφωνίας που θα περιλαμβάνει ακόμα περισσότερα οπλικά πυρηνικά και άλλα συστήματα, τα οποία δεν περιορίζονται από καμία προηγούμενη συνθήκη, θα μπορούσε θεωρητικά να ανοίξει τον δρόμο για αλλαγές στις διεθνείς ισορροπίες και την ειδική σχέση των δύο χωρών.

Τα αίτια του δημογραφικού προβλήματος της Ρωσίας και οι πιθανές γεωπολιτικές του συνέπειες

Το άρθρο αυτό έχει σκοπό να ενημερώσει τον αναγνώστη σχετικά με το δημογραφικό πρόβλημα της Ρωσίας και τον αντίκτυπο του προβλήματος αυτού στην εθνική ασφάλεια της χώρας. Θα ξεκινήσουμε περιγράφοντας το πρόβλημα και αναλύοντας τα κύρια αίτια του. Θα συνεχίσουμε με το πώς χώρες, όπως η Κίνα, ενδέχεται να εκμεταλλευτούν το φαινόμενο της ερήμωσης των ρωσικών εδαφών ανατολικά των Ουραλίων καθώς και το πώς ο διαρκώς αυξανόμενος μουσουλμανικός πληθυσμός πρώην σοβιετικών δημοκρατιών θα επηρεάσει τις γεωπολιτικές ισορροπίες στον Καύκασο και στην ευρύτερη περιοχή. Εν συνεχεία, θα αναφερθούν οι λύσεις που δρομολογούνται από τη ρωσική κυβέρνηση, καθώς και μια αξιολόγηση της αποτελεσματικότητάς τους, ενώ ο επίλογος είναι αφιερωμένος στα συμπεράσματα.

Catastroika, ένας νεολογισμός που συνδυάζει τις λέξεις Perestroika και catastrophe δημιουργήθηκε από τη Ρωσική Ακαδημία Επιστημών για να περιγράψει την εξελισσόμενη δημογραφική καταστροφή της Ρωσίας. Ως το πιο σημαντικό πρόβλημα της σύγχρονης Ρωσίας έχει χαρακτηριστεί το δημογραφικό από τον πρώην πρόεδρο και νυν πρωθυπουργό της χώρας Β.Πούτιν, ενώ ο επικεφαλής του τμήματος Κοινωνιολογίας της Οικογένειας του κρατικού πανεπιστημίου της Μόσχας Α. Αντόνοβ, προειδοποίησε στις αρχές του 21ου αιώνα ότι εάν η ραγδαία πτώση των γεννήσεων συνεχισθεί δεν είναι απίθανο εξτρεμιστικές ομάδες να καταλάβουν την

εξουσία στη Ρωσία και να επιβάλλουν ένα απολυταρχικό καθεστώς, στο όνομα του ρωσικού έθνους, ως μια απέλπιδα προσπάθεια διάσωσης και διατήρησής του. Αλλά ας δούμε τους αριθμούς και τα στατιστικά στοιχεία αναλυτικά.

Ο ρωσικός πληθυσμός έφτασε στο ανώτατο αριθμητικό του επίπεδο στις αρχές τις δεκαετίας του 1990, την περίοδο δηλαδή που η χώρα περνούσε από το σοβιετικό σύστημα διακυβέρνησης στο φιλελεύθερο. Σε απόλυτους αριθμούς τότε ζούσαν 148 εκατομμύρια Ρώσοι. Σε λιγότερα από 20 χρόνια ο αριθμός έπεσε στα 140 εκατομμύρια, σύμφωνα με τα τελευταία στοιχεία (Ιούλιος 2009). Δηλαδή ο πληθυσμός των Ρώσων υπέστη μια μείωση των 400.000-450.000 χιλιάδων το χρόνο. Αν αυτά τα στοιχεία ακούγονται ανησυχητικά, το μέλλον προβλέπεται ακόμα πιο δυσοίωνο. Μέχρι το 2050, σύμφωνα με το United States Census Bureau, οι Ρώσοι θα αριθμούν 111 εκατομμύρια, δηλαδή θα έχουν υποστεί μια μείωση του πληθυσμού περίπου 20%, το οποίο αντιστοιχεί στη πληθυσμιακή πτώση άνω των 700,000 ανθρώπων το χρόνο. Για κάποιους δε ειδικούς, η πληθυσμιακή καθίζηση της Ρωσίας μπορεί να επιδεινωθεί περισσότερο, καθώς παράλληλα με τη μείωση του πληθυσμού σε απόλυτους αριθμούς υπάρχει και το ζήτημα της μείωσης του αριθμού των γυναικών που έχουν τη δυνατότητα τεκνοποίησης.

Τα αίτια αυτής της κατάστασης είναι ασφαλώς πολλαπλά. Ας ξεκινήσουμε από τα γενικά, δηλαδή τις κυρίαρχες αντιλήψεις και πρότυπα που επικρατούν στη ρωσική κοινωνία και εν συνεχεία θα προχωρήσουμε στα πιο ειδικά. Το πώς αντιλαμβάνεται η ρωσική κοινωνία το γάμο και τη δημιουργία οικογένειας είναι ίσως από τα σημαντικότερα ζητήματα όσον αφορά στο βιολογικό μαρασμό της Ρωσίας. Οι νέοι Ρώσοι αρνούνται να παντρευτούν και αν ακόμα το πράξουν οδηγούνται συχνότερα στο διαζύγιο από ότι στην τεκνοποιία. Το φαινόμενο αυτό δεν είναι, όπως θα υπέθετε κανείς, αποτέλεσμα αποκλειστικά της οικονομικής κατάστασης της μετασοβιετικής Ρωσίας αλλά έχει παρουσιαστεί ήδη από τις τελευταίες δεκαετίες της ΕΣΣΔ. Τα στοιχεία καταδεικνύουν πως μεταξύ 1981 και 2001 ο αριθμός των γάμων στη Ρωσία έπεσε πάνω από ένα τρίτο, ενώ τα διαζύγια αυξήθηκαν κατακόρυφα και αντίστοιχα κατά ένα τρίτο. Συνοπτικά, για κάθε τέσσερις νέους γάμους υπήρχαν τρία νέα διαζύγια. Αντιστοιχία που ξεπερνά ακόμα και τις πλέον προηγμένες κοινωνίες της Δύσης που η γυναικεία χειραφέτηση και η προστασία της μονογονεϊκής οικογένειας από το κράτος πρόνοιας παρέχει τις απαραίτητες συνθήκες για τον

πολλαπλασιασμό των διαζυγίων. Τα αίτια για αυτήν την τάση μέσα στη ρωσική κοινωνία είναι κατά κύριο λόγο η γενικότερη πεσσιμιστική στάση που έχει υιοθετηθεί από τους Ρώσους τις τελευταίες δεκαετίες καθώς και η έλλειψη εμπιστοσύνης τους προς τη κυβέρνηση της χώρας και τον κρατικό μηχανισμό, το κυριότερο, όμως, είναι η ασταθής οικονομία.

Η οικονομική δυσπραγία αποτελεί βασική συνιστώσα της απόρριψης της δημιουργίας οικογένειας από τους νέους Ρώσους. Η αδυναμία των γυναικών σε αναπαραγωγική ηλικία να συντηρήσουν ένα ή και περισσότερα παιδιά, εντός ή εκτός οικογένειας, έχει οδηγήσει τα ποσοστά γεννήσεων στο 1,3 παιδιά ανά γυναίκα, κάτι το οποίο είναι πολύ κάτω του ελάχιστου ορίου για τη συντήρηση ενός πληθυσμού που είναι τα 2,1 παιδιά ανά γυναίκα. Το νούμερο δε του γυναικείου πληθυσμού της Ρωσίας που με οποιονδήποτε τρόπο αποφασίζει να προχωρήσει σε γέννα και να κρατήσει το παιδί είναι μικρότερο από τον αριθμό αυτών που επιλέγουν την έκτρωση. Εξίσου σημαντικό ζήτημα για την άρνηση τεκνοποίησης είναι η ουσιαστική έλλειψη κράτους πρόνοιας για όσες οικογένειες αποφασίζουν να ξεπεράσουν το «φράγμα» του ενός παιδιού. Η προσπάθεια της ρωσικής κυβέρνησης να χρηματοδοτήσει τη γέννηση ενός δεύτερου παιδιού δείχνει να πέφτει στο κενό, καθώς τα χρήματα στις οικογένειες με δύο παιδιά γίνονται διαθέσιμα μόλις το δεύτερο παιδί γίνει τριών ετών και είναι αποκλειστικά για την αγορά σπιτιού και την ανώτερη εκπαίδευση του παιδιού.

Η κακή κατάσταση της ρωσικής οικονομίας έχει ακόμα μια συνέπεια που επηρεάζει τη μείωση του πληθυσμού. Οδηγεί ένα μεγάλο αριθμό νέων Ρώσων, κυρίως ανδρών σε αναπαραγωγική ηλικία, στη μετανάστευση. Οι χώρες-πόλος έλξης είναι ασφαλώς οι δυτικο-ευρωπαϊκές, στις οποίες οι Ρώσοι μετανάστες αποζητούν μια καλύτερη ζωή, ενώ στη πλειοψηφία τους δεν δείχνουν επιθυμία να επιστρέψουν στη Ρωσία.

Αν και παραδοσιακά ο αλκοολισμός υπήρξε ένα χρόνιο πρόβλημα της ρωσικής κοινωνίας, οι διαστάσεις του έχουν πλέον υπερδιογκωθεί. Σύμφωνα με τον Παγκόσμιο Οργανισμό Υγείας, ο μέσος όρος ζωής των Ρώσων ανδρών δε ξεπερνά τα 59 χρόνια και καταδεικνύει πως μία από τις κυριότερες αιτίες είναι η αλόγιστη κατανάλωση αλκοόλ από όλες τις ηλικιακές κατηγορίες και η οποία ξεκινά από ιδιαίτερα μικρή ηλικία. Ο αλκοολισμός, ασφαλώς, είναι ακριβό «σπορ» για τα

χαμηλά κοινωνικά στρώματα στη Ρωσία και η λύση για πολλούς Ρώσους είναι η παρασκευή του δικού τους αλκοόλ. Η «σπιτική» βότκα που συχνά γίνεται με ιδιαίτερα πρόχειρα μέσα, λόγω σφαλμάτων στη διαδικασία απόσταξης ή χρήσης φθηνών υποκατάστατων (πχ βιομηχανικής αιθανόλης) συχνά οδηγεί σε τύφλωση, δηλητηρίαση και θάνατο όσων την καταναλώνουν. Κάποιοι δεν περιορίζονται ούτε σε αυτό και καταναλώνουν κολόνιες, αντιπηκτικές-αντιπαγοτικές ουσίες, υγρά καθαρισμού τζαμιών, υγρά φρένων κλπ. Τα αποτελέσματα αυτού του φαινομένου πέρα από τους θανάτους, είναι ασφαλώς η κατακόρυφη πτώση της υγείας των Ρώσων ανδρών καθώς και της αξιοπιστίας τους στα μάτια των γυναικών ως πιθανών μελλοντικών πατέρων και οικογενειάρχων.

Πέρα από τα οικονομικά προβλήματα και τον αλκοολισμό, η δημογραφική γήρανση της Ρωσίας έχει να κάνει και με την εκτεταμένη εξάπλωση σεξουαλικά μεταδιδόμενων παθήσεων (θεραπεύσιμων και μη) και του AIDS μεταξύ των νέων Ρώσων. Έρευνα που διεξήχθη στην Αγία Πετρούπολη μεταξύ φοιτητών κατέδειξε πως ένα ποσοστό 15% των συμμετεχόντων στην έρευνα έπασχαν από μία ή και περισσότερες σεξουαλικά μεταδιδόμενες ασθένειες. Η συχνή αδιαφορία των νοσούντων να ακολουθήσουν θεραπευτική αγωγή έχει ως αποτέλεσμα ένα μεγάλο ποσοστό από τις παθήσεις αυτές να καταλήγουν σε χρόνια και μόνιμη στειρότητα. Χειρότερη είναι η κατάσταση όσον αφορά στο AIDS, όπου το ποσοστό φορέων HIV στην ανατολική Ευρώπη, σύμφωνα με τα επίσημα στοιχεία του UNAIDS για το 2008, ανέρχεται σε 1,5 εκατομμύρια ανθρώπους, εκ των οποίων η συντριπτική πλειοψηφία (άνω του 90%) ζει στη Ρωσία και την Ουκρανία. Σε ποσοστιαίες μονάδες, το 1,1% του ρωσικού πληθυσμού είναι φορέας του AIDS, ποσοστό που αυξήθηκε κατακόρυφα από το 2001 και έπειτα, όταν η μετάδοση του AIDS άρχισε να παίρνει διαστάσεις επιδημίας, ειδικότερα μεταξύ των νέων. Σε συνδυασμό με άλλες αιτίες στειρότητας (όπως ο αυξημένος αριθμός εκτρώσεων κατά άτομο που ενδέχεται να οδηγήσει σε στειρώση) η σύγχρονη Ρωσία έχει φτάσει να έχει 5,5 εκατομμύρια ζευγάρια που είναι αδύνατον να τεκνοποιήσουν για διάφορους λόγους υγείας. Οι συνέπειες, ασφαλώς, για τη Ρωσία από το δημογραφικό μαρασμό της χώρας, πέρα από τη βιολογική εξάλειψη του ρωσικού έθνους στο μακρινό μέλλον, ενδέχεται να οδηγήσουν και σε αλλοίωση των συνόρων της χώρας και την απώλεια ρωσικών εδαφών από χώρες, όπως η Κίνα.

Αν η Ρωσία βλέπει σταδιακά το πληθυσμό της να μειώνεται, η ισχυρότερη γείτονάς της στο νότο προσπαθεί με αυστηρούς νόμους να περιορίσει τη ραγδαία αύξηση του πληθυσμού της. Παρά τη νομοθεσία που απαγορεύει στα ζευγάρια στη Κίνα να κάνουν πάνω από ένα παιδί, μέχρι το 2025 στο πληθυσμό της Κίνας θα προστεθούν περίπου 250 εκατομμύρια άνθρωποι. Η πληθυσμιακή έκρηξη της Κίνας έχει και ένα άλλο χαρακτηριστικό που προφανώς θα κάνει στρατιωτικούς αναλυτές και κοινωνιολόγους να προβληματίζονται. Κατά περίπου 40 εκατομμύρια ο ανδρικός πληθυσμός υπερτερεί του γυναικείου στη Κίνα. Μεγάλο ποσοστό αυτών των ανδρών είναι εντός των ορίων της στρατεύσιμης ηλικίας και ασφαλώς στερούνται τη προοπτική της οικογενειακής ζωής, τουλάχιστον εντός της χώρας τους. Λόγω έκτασης του παρόντος άρθρου είναι δύσκολο να αναλυθεί το πώς συγκεκριμένα κοινωνιολογικά φαινόμενα σχετιζόμενα με το μέλλον των νέων ανδρών επηρεάζουν τις αποφάσεις μιας χώρας για γεωγραφική επέκταση, αλλά ας περιοριστούμε να αναφέρουμε πως η Κίνα έχει έναν «περισσευούμενο» αριθμό του πλέον επιθετικού και ριψοκίνδυνου κομματιού κάθε λαού που είναι οι νέοι άνδρες. Το πώς ενδέχεται η κινεζική ηγεσία να χρησιμοποιήσει αυτό το «πλεονάζον» ανθρώπινο δυναμικό της σίγουρα δε μπορεί να προβλεφθεί με ακρίβεια, μπορούμε, όμως, να υποθέσουμε πώς θα μπορούσε να το εκμεταλλευθεί.

Τα Ουράλια όρη αποτελούν ένα φυσικό φράγμα που χωρίζει τη Ρωσία σε δύο μεγάλα κομμάτια γης. Στα δυτικά αυτής της οροσειράς που είναι και περίπου το ένα τέταρτο της χώρας κατοικεί η συντριπτική πλειοψηφία του ρωσικού πληθυσμού. Στα ανατολικά των Ουραλίων βρίσκονται τα υπόλοιπα τρία τέταρτα της ρωσικής γης αλλά κατοικούνται μόνο από 8 εκατομμύρια Ρώσους. Η περιοχή αυτή έχει δύο ακόμα σημαντικά χαρακτηριστικά: είναι πλούσια σε πρώτες ύλες, όπως η ξυλεία και το πετρέλαιο, πολύτιμα μέταλλα, όπως ο χρυσός, και μοιράζεται κοινά σύνορα με την Κίνα. Έχει, επίσης, μια ταραγμένη ιστορία, αφού η διαμάχη Ρωσίας και Κίνας για συγκεκριμένα κομμάτια της Σιβηρίας χρονολογείται από την τσαρική περίοδο και, σύμφωνα με την κινεζική αντίληψη, αποτελούν χαμένο κινεζικό έδαφος που οι Ρώσοι απέσπασαν κατά τη περίοδο της επανάστασης των Ταϊπίνγκ. Η διαμάχη για αυτά τα εδάφη δεν έχει ασφαλώς τελειώσει. Η κρίση στις σινο-σοβιετικές σχέσεις κατά τη διάρκεια του Ψυχρού Πολέμου έφερε τις δύο χώρες κοντά σε πόλεμο με τους δύο στρατούς να εμπλέκονται σε αψιμαχίες μεταξύ των περιοχών Αμούρ και Ουσσούρι το 1969. Παρά το γεγονός ότι Ρωσία και Κίνα φρόντισαν να μη γενικεύσουν τη

σύγκρουση, η Κίνα αργά αλλά σταθερά εποικίζει αυτά τα εδάφη με νεαρούς Κινέζους που περνάνε τα σύνορα και αναζητούν μια νέα ζωή στις αχανείς αυτές εκτάσεις. Ο συνδυασμός της μετανάστευσης και εποικισμού των περιοχών της Σιβηρίας από Κινέζους αλλά και ο πληθυσμιακός μαρασμός του γηγενούς πληθυσμού είναι αυτονόητο ότι στο μέλλον πιθανόν να οδηγήσει και σε αλλαγή των συνόρων, εάν δεν υπάρξει κάποια αντιστροφή αυτής της πορείας.

Αν η μελλοντική επέκταση και προσάρτηση ρωσικών εδαφών από την Κίνα αποτελεί πονοκέφαλο για τη ρωσική ηγεσία, δεν αποτελεί και το μόνο γεωπολιτικό κίνδυνο της Ρωσίας. Ιδιαίτερο ενδιαφέρον χρήζουν οι σχέσεις της Ρωσίας με τις πρώην σοβιετικές δημοκρατίες με ισλαμικές πλειοψηφίες όπως το Καζακστάν, το Ουζμπεκιστάν, το Κιργιστάν, το Τατζικιστάν και το Τουρκμενιστάν. Από τη πλευρά της, η Ρωσία θεωρεί απόλυτα φυσικό να ασκεί πολιτική επιρροή σε αυτές τις χώρες καθώς για τους Ρώσους στρατηγιστές ανέκαθεν υπήρξαν κράτη-μαξιλάρια (buffer-states) και κομμάτια της τσαρικής αυτοκρατορίας και μετέπειτα της ΕΣΣΔ. Η ουσιώδης διαφορά είναι ασφαλώς πως οι πληθυσμοί αυτών των κρατών είναι -σε αντίθεση με τους χριστιανούς και ευρωπαϊκής καταγωγής Ρώσους- ασιατικής καταγωγής και στη συντριπτική τους πλειοψηφία μουσουλμάνοι. Είναι δε έντονα προβληματισμένοι για το κατά πόσο η ρωσική ηγεμονία την οποία βίωσαν ήταν ουδέποτε προς το συμφέρον τους. Μία άλλη μεγάλη διαφορά είναι ότι οι χώρες αυτές βιώνουν μια πληθυσμιακή έκρηξη σε αντίθεση με τον βιολογικό μαρασμό της Ρωσίας. Ταυτόχρονα, η εξάπλωση του ριζοσπαστικού Ισλάμ, όπου η σύγχρονη μορφή του τείνει να έχει βαθύτατα επεκτατικές τάσεις, θα οδηγήσει πιθανόν σε ένα εκρηκτικό μείγμα ανόδου των πληθυσμιακών δεικτών και ριζοσπαστικοποίησης των νέων μουσουλμάνων των χωρών αυτών. Παρά την ξεκάθαρη διάθεση της Ρωσίας να φέρει πλήρως υπό τη σφαίρα επιρροής της αυτές τις χώρες, το μέλλον μπορεί να εξελιχθεί αρκετά διαφορετικά. Οι νεότερες ηλικιακές ομάδες αυτών των χωρών είναι αρκετά πιθανό να αρχίσουν να μεταναστεύουν προς τα βόρεια προς αναζήτηση καλύτερης ζωής, αφού στην πλειοψηφία τους διαθέτουν ως εφόδιο τη ρωσική γλώσσα. Σε αντίθεση με τους Ρώσους, οι νέοι αυτοί θα έχουν γαλουχηθεί με τις αρχές του Ισλάμ που υπαγορεύουν στους πιστούς να κάνουν πολυμελείς οικογένειες. Μπορεί να βρίσκονται εντός ρωσικού εδάφους αλλά δύσκολα θα αποκτήσουν τη ρωσική εθνική συνείδηση. Πιθανόν, επίσης, να ανακαλύψουν πως και αυτοί αλλά και οι γηγενείς μουσουλμάνοι της Ρωσίας, (η μόνη πληθυσμιακή ομάδα της Ρωσίας με

ρυθμό ανάπτυξης στα 2,1 παιδιά ανά γυναίκα) έχουν περισσότερα κοινά από ότι οι δεύτεροι με τους ορθόδοξους Ρώσους. Η ενδεχόμενη δε αναζωπύρωση της διαμάχης στην Τσετσενία θα είναι ένα πρόσφορο έδαφος για τους νέους μαχητές του Ισλάμ. Αυτή τη φορά θα προέρχονται από τις πρώην σοβιετικές δημοκρατίες με ισλαμικές πλειοψηφίες και παρά την παλαιότερη αποφασιστική τάση της Ρωσίας να κρατήσει υπό τον έλεγχό της την Τσετσενία, οι μελλοντικές ρωσικές ηγεσίες, υπό την αριθμητική πίεση των ισλαμιστών μαχητών και της αποψίλωσης του ρωσικού στρατού από στρατιώτες λόγω της δημογραφικής κρίσης, ίσως αναγκαστούν να υποχωρήσουν.

Η επικείμενη εθνική καταστροφή της Ρωσίας, στην οποία οδηγεί ο δημογραφικός θάνατος του ρωσικού πληθυσμού, έχει θέσει σε συναγερμό τη ρωσική πολιτική ελίτ που δείχνει αποφασισμένη να αντιμετωπίσει το πρόβλημα. Οι, κατά γενική ομολογία, εξωφρενικές και ακραίες θέσεις, τις οποίες διατύπωσε το 2000 ο εθνικιστής ηγέτης, Βλαντιμίρ Ζιρινόβσκι, που διατυμπάνιζαν την πολυγαμία και την αυστηρή απαγόρευση των εκτρώσεων για μια δεκαετία μπορεί μεν θεωρητικά να έλυναν το δημογραφικό πρόβλημα αλλά οδηγούσαν στην κατάρρευση του μονογαμικού μοντέλου οικογένειας με απρόβλεπτες συνέπειες για την κοινωνική δομή και τις ανθρώπινες σχέσεις στη Ρωσία. Το πρόβλημα, όμως, παραμένει από την εποχή αυτών των δηλώσεων. Η επίσημη ρωσική κυβέρνηση έχει τα τελευταία χρόνια προχωρήσει σε μια σειρά μέτρων με σκοπό την ενίσχυση της οικογένειας ως θεσμού αλλά και της στήριξης των οικογενειών που αποκτούν πάνω από ένα παιδί. Δεδομένης της κατάστασης, για να μπορέσει να υπάρξει αποκατάσταση της ισορροπίας γεννήσεων με θανάτων, η Ρωσία χρειάζεται να έχει επιτύχει μια αναλογία 2,33 παιδιών ανά γυναίκα. Αν και ο στόχος αυτός είναι ιδιαίτερα φιλόδοξος, υπάρχουν σημάδια αισιοδοξίας, καθώς από το 2001 και έπειτα έχει ξεκινήσει μια σταδιακή αντιστροφή της πτώσης της γεννητικότητας. Ενδεικτικά, από τα 1,32 παιδιά ανά γυναίκα του 2002, το 2003 υπήρξε άνοδος στα 1,48 παιδιά ανά γυναίκα.

Ενδιαφέρουσα εξέλιξη αποτελεί επίσης και η δραστηριοποίηση νεολαιίστικων κινημάτων, όπως η πολιτική νεολαία Nashi για την αντιμετώπιση του προβλήματος της υπογεννητικότητας στη Ρωσία. Το Nashi διοργανώνει κάθε χρόνο κατασκηνώσεις για νέους και νέες, όπου συμμετέχουν χιλιάδες άτομα και έχουν ως σκοπό την ενημέρωση και τη δημιουργία των κατάλληλων συνθηκών για να τεκνοποιήσουν νέα

ζευγάρια. Οι κατασκηνώσεις διαρκούν δύο βδομάδες και οι συμμετέχοντες είναι υποχρεωμένοι να ακολουθήσουν ένα αυστηρό πρόγραμμα ομιλιών και ασκήσεων σχεδιασμένων να βελτιώσουν τη φυσική τους κατάσταση. Αλκοόλ και ναρκωτικά απαγορεύονται αυστηρά, όπως, επίσης, και τα προφυλακτικά αλλά και ρούχα και εσώρουχα, τα οποία ενδέχεται να προκαλέσουν στειρότητα. Άλλα χαρακτηριστικά της ιδιόμορφης αυτής κατασκηνώσεως είναι οι μαζικοί γάμοι νέων ζευγαριών και η πολιτική κατήχηση των κατασκηνωτών στις ιδέες του κινήματος. Παρ' όλη την έντονη κριτική που έχει ασκηθεί από το δυτικό τύπο στο φαινόμενο των κατασκηνώσεων με σκοπό την αναπαραγωγή για χάρη της πατρίδας, η ρωσική κοινωνία δε δείχνει να ενοχλείται από την ύπαρξη τους. Μπορεί για δυτικούς δημοσιογράφους και αναλυτές, οι κατασκηνώσεις του Nashi να θυμίζουν προγράμματα αντίστοιχα της ναζιστικής Lebensborn και το θέμα νέων Ρώσων να ασκούνται στα δάση ντυμένοι ομοιόμορφα να ανασύρουν μνήμες χιτλερικής νεολαίας, στη Ρωσία, όμως, παραμένουν εξαιρετικά δημοφιλείς.

Σε τελική ανάλυση, το μέλλον κάθε χώρας είναι άρρηκτα δεμένο με τη κατάσταση του πληθυσμού της. Σε ένα ανταγωνιστικό περιβάλλον, όπως η Ασία, με πολλαπλά και διαφορετικά γεωπολιτικά συμφέροντα και πολιτιστικές, θρησκευτικές και εθνοφυλετικές συγκρούσεις, η Ρωσία είναι αδύνατον να παίξει πρωταγωνιστικό ρόλο με έναν γηράσκοντα πληθυσμό. Ειδικότερα δε εάν έχει να ανταγωνιστεί πληθυσμούς με θρησκευτικές πεποιθήσεις που ευνοούν τις πολυμελείς οικογένειες και την προσάρτηση νέων εδαφών. Ήδη, όπως προαναφέραμε, τεράστιες περιοχές της Ρωσίας είναι αραιοκατοικημένες και επειδή η φύση απεχθάνεται το κενό, αυτές αργά αλλά σταθερά εποίκίζονται από χώρες, όπως η Κίνα, που βιώνουν πληθυσμιακή έκρηξη. Η Ρωσία του 21ου αιώνα δείχνει να υποφέρει από τα ίδια πληθυσμιακά προβλήματα που υποφέρει και η πλειοψηφία των δυτικοευρωπαϊκών κρατών, δηλαδή τη γήρανση του πληθυσμού και την άρνηση των νέων γενιών να δημιουργήσουν πολυμελείς οικογένειες. Αν, όμως, στη Δυτική Ευρώπη το φαινόμενο αυτό είναι καρπός της κατακόρυφης ανόδου του επιπέδου διαβίωσης σε συνδυασμό με ατομοκεντρικές θεωρήσεις της ζωής, στη Ρωσία οι λόγοι είναι αρκετά διαφορετικοί και εστιάζονται στην οικονομική δυσπραγία της χώρας, στην ανασφάλεια των πολιτών καθώς και στην έλλειψη εμπιστοσύνης που δείχνουν στη κυβέρνηση τους. Ενώ, όμως, οι δυτικές κοινωνίες φαίνεται να γνωρίζουν το πρόβλημα αλλά για ποικίλους λόγους αρνούνται να το αντιμετωπίσουν ουσιαστικά, το θετικό για τη

Ρωσία είναι πως η πολιτική της ελίτ έχει κατανοήσει το μέγεθος του προβλήματος και λαμβάνει μέτρα καταπολέμησης του.

Ματιές στην Επικαιρότητα

Εξωτερική Πολιτική

- **Την προσδοκία του ότι Ρωσία και Ουκρανία θα συνεχίσουν τη συνεργασία σε ζητήματα μείζονος σημασίας εξέφρασε ο πρωθυπουργός της πρώτης, Vladimir Putin, προς την Ουκρανή ομόλόγό του, Yulia Timoshenko, στις 4 Ιανουαρίου. «Η επέκταση της συνεργασίας μας σε τομείς, όπως το εμπόριο και η οικονομία, είναι ζωτικής φύσης και ιδιαίτερα επικερδής για τις δύο χώρες» υπογράμμισε ο Putin.**
- **Ο δεύτερος γύρος των προεδρικών εκλογών διεξήχθη στην Κροατία στις 10 Ιανουαρίου. Διεκδικητές της προεδρίας ήταν ο υποψήφιος του Σοσιαλδημοκρατικού Κόμματος, Ivo Josipovic, και του δημάρχου του Zagreb, Milan Bandic, πρώην στελέχους του ίδιου κόμματος. Σύμφωνα με τα πρώτα αποτελέσματα, ο Josipovic εξελέγη πρόεδρος με το συντριπτικό ποσοστό 60.3% έναντι του αντιπάλου του.**
- **Την πρότασή της για τιμωρία με ισόβια φυλάκιση των κρατικών λειτουργών που κρίνονται ένοχοι για διαφθορά ανακοίνωσε στις 5 Ιανουαρίου η Ουκρανή πρωθυπουργός, Yulia Timoshenko. Η εν λόγω πρόταση προκάλεσε την έντονη κριτική τόσο του πολιτικού κόσμου όσο και της κοινής γνώμης, καθώς η Timoshenko κατηγορήθηκε για «λαϊκές πολιτικές» λίγο πριν τις προεδρικές εκλογές στις οποίες είναι υποψήφια.**
- **Τη συνέχιση της ρωσο- ισπανικής συνεργασίας επιβεβαίωσαν οι πρόεδροι των δύο χωρών σε τηλεφωνική συνομιλία στις 9 Ιανουαρίου. Η Ισπανία ανέλαβε την 1^η Ιανουαρίου την προεδρία της Ευρωπαϊκής Ένωσης για το πρώτο εξάμηνο του τρέχοντος έτους και η Ρωσία ευελπιστεί σε καλύτερες συνθήκες συνεννόησης με την κοινότητα.**

- **Μέσα στις επόμενες ημέρες αναμένεται η ανακοίνωση του νέου υπουργικού συμβουλίου του Αφγανιστάν**, σύμφωνα με δηλώσεις υψηλών αξιωματούχων που έγιναν στις 3 Ιανουαρίου. Ο Αφγανός πρόεδρος, Hamid Karzai, έχει περιέλθει σε εξαιρετικά δύσκολη θέση με αφορμή την απόρριψη των 17 από τους 24 υποψηφίους υπουργούς που είχε παρουσιάσει στο Κοινοβούλιο και αναζητά τα νέα μέλη του θα στελεχώσουν την κυβέρνηση της χώρας. Πάντως, ο ΟΗΕ έχει εκφράσει την έντονη ανησυχία του για τα γεγονότα καθώς «η απόρριψη των υποψηφίων υπουργών συνιστά μια καθυστέρηση στη δημιουργία μιας αποτελεσματικής κυβέρνησης για τη χώρα».
- **Τη διεξαγωγή ελεύθερων εκλογών υποσχέθηκε στις 7 Ιανουαρίου η Ουκρανή πρωθυπουργός, Yulia Timoshenko**, κατά τη διάρκεια συνάντησής της με τον επικεφαλής του ΟΑΣΕ στο Κίεβο. Σύμφωνα με την Timoshenko, η παρουσία τόσο του ΟΑΣΕ όσο και των παρατηρητών της ΕΕ αλλά και άλλων διεθνών οργανισμών πρόκειται να διασφαλίσουν τη διαφάνεια της εκλογικής διαδικασίας της 17^{ης} Ιανουαρίου. Μέχρι στιγμής ως παρατηρητές της διαδικασίας έχουν εγγραφεί 1.387 απεσταλμένοι διεθνών οργανισμών και άλλων φορέων.
- Το πρώτο αεροσκάφος γεωργιανής αεροπορικής εταιρίας προσγειώθηκε στις 8 Ιανουαρίου στο αεροδρόμιο Domodedovo της Μόσχας. Πρόκειται για την **πρώτη πτήση που συνδέει το γεωργιανό με το ρωσικό έδαφος, μετά τον πόλεμο τον Αύγουστο του 2008**, κατά τη διάρκεια του οποίου διακόπηκε η εναέρια επικοινωνία των δύο χωρών.
- **Η κάτω βουλή της Ρωσίας επικύρωσε στις 15 Ιανουαρίου το πρωτόκολλο 14 για τη μεταρρύθμιση του Ευρωπαϊκού Δικαστηρίου Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων**. Το πρωτόκολλο αυτό έχει στόχο την απλούστευση των διαδικασιών για την αποτελεσματικότερη λειτουργία του Δικαστηρίου. Η Ρωσία ήταν το μόνο από τα 47 κράτη του Συμβουλίου της Ευρώπης που δεν το είχε επικυρώσει, καθώς το 2006 η κάτω βουλή το είχε καταψηφίσει με το σκεπτικό πως ήταν αντίθετο προς τα συμφέροντα της χώρας. Αξίζει να σημειωθεί πως η Ρωσία έχει τις περισσότερες καταδίκες στο συγκεκριμένο

Δικαστήριο, κυρίως εξαιτίας της κακομεταχείρισης των κρατουμένων στη Τσετσενία.

- **Διπλωματικές σχέσεις εγκαθίδρυσε το Μαυροβούνιο με το Κόσοβο**, με την ανταλλαγή επιστολών στις 15 Ιανουαρίου των υπουργών εξωτερικών των δύο χωρών, Milan Rocen και Skender Hyseni αντίστοιχα. Ωστόσο, η κυβέρνηση του Μαυροβουνίου διευκρίνισε πως η ανταλλαγή πρεσβευτών θα πραγματοποιηθεί μόνο όταν δοθεί επίσημο καθεστώς μειονότητας στους Μαυροβούνιους που κατοικούν στο Κόσοβο. Η σύναψη διπλωματικών σχέσεων των δύο χωρών, προκάλεσε, όπως ήταν αναμενόμενο, την διαμαρτυρία της Σερβίας, η οποία ανακάλεσε τον πρεσβευτή της στην Ποντγκόριτσα.
- **Άμεση και πλήρη αποκατάσταση των διπλωματικών σχέσεων Αρμενίας και Τουρκίας επιθυμεί η Ρωσία**. Σύμφωνα με δήλωση του Ρώσου Υπουργού Εξωτερικών, Sergei Lavron, την 16^η Ιανουαρίου, οι δύο χώρες θα πρέπει να προχωρήσουν το συντομότερο στην επικύρωση των συμφωνιών του Οκτωβρίου 2009 που θα επισφραγίσουν την επανέναρξη διμερούς διπλωματικού διαλόγου μεταξύ τους. Εμπόδια στην ολοκλήρωση της διαδικασίας φαίνεται να θέτει κυρίως η Τουρκία, συνδέοντας την κοινοβουλευτική έγκριση των συμφωνιών με την επίλυση της διασυνοριακής διαμάχης στην περιοχή Ναγκόρνο – Καραμπάχ. Τα εμπλεκόμενα μέρη είναι η Αρμενία και το Αζερμπαϊτζάν, το οποίο τυγχάνει και σύμμαχος της Τουρκίας. Την έντονη αντίθεσή του προς αυτή την στάση εξέφρασε ο Lavron, επισημαίνοντας πως «η τεχνητή σύνδεση αυτών των δύο ζητημάτων είναι, κατά τη γνώμη μου, λανθασμένη».
- **Καμία απόφαση δεν ελήφθη στη συνάντηση της «Ομάδας των έξι» δυνάμεων που ασχολούνται με το πυρηνικό πρόγραμμα του Ιράν**, όπως ανακοίνωσε ο εκπρόσωπος της Ρωσίας. Ο Sergei Ryabkon τόνισε πως η συνάντηση επικεντρώθηκε κυρίως στις πιθανές κυρώσεις από την πλευρά των Ηνωμένων Εθνών αλλά ολοκληρώθηκε χωρίς να ληφθεί απόφαση. Εκτός από τη Ρωσία συμμετέχουν στην ομάδα οι ΗΠΑ, η Βρετανία, η Γαλλία, η Γερμανία και η Κίνα. «Ήταν μια πολύ χρήσιμη συνάντηση», δήλωσε από την

πλευρά του ο Αμερικανός εκπρόσωπος, William Burns. «Θα συνεχίσουμε να επιζητούμε μια λύση μέσω των διαπραγματεύσεων, όμως, άρχισε και η εξέταση νέων κατάλληλων μέτρων», δήλωσε ο αξιωματούχος της Ε.Ε., Robert Cooper.

- **Νέα στρατηγική συνδιαλλαγής και κατευνασμού προς τους Taliban αποφάσισε να ακολουθήσει η κυβέρνηση της Kabul, όπως αποκάλυψε στις 13 Ιανουαρίου.** Συγκεκριμένα, η αφγανική κυβέρνηση ελπίζει να καταφέρει να πάρει έως και 35.000 αντάρτες με το μέρος της, προσφέροντας τους τόσο εργασία όσο και επαγγελματική εκπαίδευση. Στόχος της είναι το σχέδιο να έχει αποκτήσει αρκετή έκταση και να έχει αποφέρει καρπούς μέχρι και την έναρξη του Διεθνούς Συνεδρίου για το Αφγανιστάν που θα πραγματοποιηθεί στις 28 Ιανουαρίου στο Λονδίνο. Υποστηρικτικό ρόλο θα παίξουν και άλλα κράτη της περιοχής που ασκούν σημαντική επιρροή στην ηγεσία των Taliban, όπως τα Ηνωμένα Αραβικά Εμιράτα και η Ιορδανία, ενώ την πρόοδο του θα παρακολουθούν και οι ΗΠΑ.
- **Πενιχρή χαρακτήρισε την πρόοδο των χωρών του Καυκάσου προς τον εκδημοκρατισμό ο διεθνής οργανισμός «Freedom House».** Στην έκθεση «Freedom in the World» για το 2009 που δημοσιεύθηκε στις 12 Ιανουαρίου κανένα από τα κράτη της περιοχής δεν είδε την κατάταξη του να βελτιώνεται σε σχέση με τις προηγούμενες χρονιές. Μάλιστα, όχι μόνο δεν έχει συντελεστεί καμία θετική εξέλιξη, αλλά επιπλέον σε πολλές περιπτώσεις, το πολιτικό σύστημα των χωρών έχει υποβιβαστεί σε σχέση με το επίπεδο των προηγούμενων χρόνων. Χαρακτηριστικό παράδειγμα αποτελεί το Κιργιστάν, του οποίου η φετινή εικόνα είναι ακόμη χειρότερη από το «ανελεύθερο» και «αποκλίνον από την κομματική πολυφωνία» πολιτικό του σύστημα, όπως αυτό περιγραφόταν στην προηγούμενη έκθεση. Η όλη εικόνα του οργανισμού για την πολιτική ελευθερία στην περιοχή του Καυκάσου κατά το 2009 μπορεί να συνοψισθεί στην παρακάτω φράση από το κείμενο της έκθεσης: «η κεντρική Ασία παρέμεινε μια από τις [πιο] καταπιεστικές περιοχές στον κόσμο».

Άμυνα & Ασφάλεια

- Η συμμετοχή ρωσικών πολεμικών πλοίων στις περιπολίες προστασίας των δρομολογίων των εμπορικών πλοίων στην θαλάσσια περιοχή ανοιχτά της Σομαλίας και της Υεμένης συνεχίζεται αμείωτη. Σύμφωνα με ανακοίνωση του εκπροσώπου τύπου του ρωσικού ναυτικού, **το αντιτορπιλικό «Ναύαρχος Chabanenko»**, που συμμετέχει στην πολυεθνική αποστολή από τις 3 Δεκεμβρίου, **συνόδευσε με απόλυτη επιτυχία ένα κομβίο τριών εμπορικών πλοίων στις 10 Ιανουαρίου**. Υπενθυμίζεται πως η Ρωσία συμμετέχει στην πολυεθνική αποστολή από τον Οκτώβριο του 2008, συνεισφέροντας με διάφορα πολεμικά πλοία.
- Το πυρηνικό υποβρύχιο «Nerpa», κατά τη διάρκεια των τελικών τεστ για τη λειτουργία του οποίου, τον Νοέμβριο του 2008, είχε προκληθεί **πολύνεκρο ατύχημα, είναι πλέον έτοιμο να αναλάβει υπηρεσία**, σύμφωνα με ανακοίνωση του εκπροσώπου τύπου του ρωσικού στόλου του Ειρηνικού. Υπενθυμίζεται πως το εν λόγω ατύχημα είχε προκαλέσει το θάνατο είκοσι ανθρώπων, ενώ για την επισκευή των ζημιών που προκλήθηκαν από αυτό δαπανήθηκαν 1,9 δις ρούβλια. Το «Nerpa» θα εκμισθωθεί από το πολεμικό ναυτικό της Ινδίας για τα επόμενα δέκα χρόνια, στα πλαίσια της έντονης συνεργασίας των δύο χωρών στον τομέα της αμυντικής βιομηχανίας.
- Η προσπάθεια εκσυγχρονισμού των ρωσικών αεροπορικών δυνάμεων συνεχίζεται με εντατικούς ρυθμούς. Ο επικεφαλής της ρωσικής πολεμικής αεροπορίας, Viktor Kachalkin, ανακοίνωσε πως **μέσα στο 2012 θα αρχίσουν οι παραλαβές των πρώτων μεταφορικών αεροσκαφών Il-476 από τη ρωσική αεροπορία**. Το εν λόγω αεροσκάφος θα αποτελέσει τον κύριο αντικαταστάτη μεταφορικών αεροσκαφών διαφόρων τύπων που θεωρούνται πλέον απαρχαιωμένα, καθώς η κατασκευή των περισσοτέρων ανάγεται στις δεκαετίες του '60 και του '70.
- Το ρωσικό υπουργείο Άμυνας ανακοίνωσε στις 16 Ιανουαρίου την **αναστολή των πτήσεων των μαχητικών αεροσκαφών SU-27 Flanker μέχρι**

την πλήρη διαλεύκανση των αιτιών που προκάλεσαν την πτώση ενός τέτοιου αεροσκάφους την Πέμπτη 14 Ιανουαρίου 30 χιλιόμετρα από την αεροπορική βάση Dzemga στη ρωσική Άπω Ανατολή. Όπως υπογράμμισε ο εκπρόσωπος του υπουργείου Άμυνας, το «μαύρο κουτί» του αεροσκάφους έχει εντοπιστεί και έχει ήδη αποσταλεί για ανάλυση. Το SU-27 είναι ένα υπερηχητικό αεροσκάφος που σχεδιάστηκε σαν απάντηση στα δυτικά μαχητικά αεροσκάφη τέταρτης γενιάς και για τελευταία φορά χρησιμοποιήθηκε στη ρωσο-γεωργιανή σύγκρουση στον Καύκασο τον Αύγουστο του 2008. Επισημαίνεται, ωστόσο, πως το 2009 σημειώθηκαν δύο πτώσεις τέτοιων αεροσκαφών με αποτέλεσμα να έχουν δημιουργηθεί αμφιβολίες για την ασφάλεια των πτήσεων.

- **Το ρωσικό πυρηνικό επιθετικό υποβρύχιο Nerpa (της κλάσης Akula II) θα εισέλθει σε επιχειρησιακή διαθεσιμότητα μόνο κατόπιν της διεξαγωγής των απαραίτητων δοκιμών, οι οποίες θα λάβουν χώρα τον Φεβρουάριο του 2010, σύμφωνα με ανακοίνωση του ρωσικού υπουργείου Άμυνας στις 12 Ιανουαρίου. Υπενθυμίζεται πως το 2008 μια πυρκαγιά που είχε ξεσπάσει στο υποβρύχιο είχε προκαλέσει το θάνατο είκοσι ανθρώπων και η αποκατάσταση των ζημιών που προκλήθηκαν κόστισαν σχεδόν δύο δισεκατομμύρια ρούβλια.**

- **Οι Ρώσοι ειδικοί της πυραυλικής τεχνολογίας που εξέτασαν τις συνθήκες που οδήγησαν τις δοκιμές των πυραύλων Bulava έκαναν τελικά λόγο για πρόβλημα στον σχεδιασμό και όχι για τεχνικά σφάλματα στην κατασκευή, όπως ανακοινώθηκε από πηγή της ρωσικής αμυντικής βιομηχανίας στις 12 Ιανουαρίου. Επισημαίνεται πως είναι η πρώτη φορά που η ρωσική πλευρά κάνει λόγο για δομικό σφάλμα στον σχεδιασμό των πυραύλων αυτών. Το μόνο σίγουρο είναι πως οι πιέσεις επί των φορέων που είναι υπεύθυνοι για την ανάπτυξη των πυραύλων αυτών αυξάνονται όσο καθυστερεί η ολοκλήρωσή της.**

